

PODRÓŻUJ PO MAŁOPOLSCE

w rytmie eko

OKOLICE KRAKOWA

Czym jest ekoturystyka?

Ekoturystyka to kameralne odkrywanie i poznawanie wyjątkowych miejsc i ludzi, ich kultury, tradycji oraz zabytków. To co wyróżnia podróżowanie w stylu eko, to szacunek i wrażliwość na przyrodę i krajobraz, a także na potrzeby ludzi, którzy mieszkają w zakątkach, które odwiedzamy. Dzięki ekoturystyce jesteśmy bliżej nich i natury, mamy szansę doświadczyć, poczuć, poznać, zaprzyjaźnić się, zachwycić otaczającym światem. I zabrać ze sobą swój ślad węglowy oraz... wspaniałe wspomnienia.

OKOLICE KRAKOWA

Wyżyna Miechowska
- mozaika pól i kwiatnych stepów

Rodzinnie
wokół Krakowa

Szlakiem legend Wiśnicko-Lipnickim
Parku Krajobrazowym

Kajakiem i rowerem
u zbiegu Dłubni i Wisły

Zielono mi - biegiem
i spacerem blisko Krakowa

OKOLICE KRAKOWA

Szlakiem legend w Wiśnicko-Lipnickim

Parku Krajobrazowym

Bochnia

Nowy Wiśnicz

Lipnica Murowana

rowerem

pieszo

przyroda

dziedzictwo

sztuka

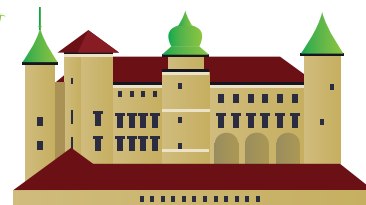
Lagodne wzgórza wznoszące się powyżej 500 m n.p.m., kwietne łąki, pastwiska i zadrzewienia śródpolne – Pogórze Wiśnickie sprawia wrażenie wielokolorowej palety ułożonej przez czarodzieja z pól, sadów, leśnych polan. A na niej perełki architektury świeckiej i sakralnej. Któż nie słyszał o legendarnym Zamku Kmitów i Lubomirskich w Nowym Wiśniczu albo o polichromiach gotyckiego kościółka pw. św. Leonarda w Lipnicy Murowanej wpisanego na listę dziedzictwa UNESCO? Region wyróżnia unikatowy krajobraz kulturowy oraz słynne na cały kraj tradycje regionalne, na czele z lipnickim konkursem palm wielkanocnych. Ten zakątek, położony na południe od Bochni, pomiędzy Rabą a Dunajcem, od wieków inspirował artystów i przyciągał miłośników sztuki. Możemy tu podróżować śladami Jana Matejki, który bywał w drewnianym dworcu w Wiśniczu, a znane Liceum Technik Plastycznych – kuźnia przyszłych polskich artystów – nosi jego imię. Powędrujmy rowerem lub spacerem śladami szlaku węgierskiego przez barwne zakątki Wiśnicko-Lipnickiego Parku Krajobrazowego i wsłuchajmy się w legendy i opowieści jego mieszkańców.

Zapraszamy na 2-3 dniową wycieczkę przez Pogórze Wiśnickie. Podpowiadamy, jak poznać region, nieśpiesznie spacerując pośród pięknych krajobrazów. Zaawansowanym cyklistom proponujemy wycieczkę rowerową z licznymi podjazdami. Trud wynagradzają wspaniałe widoki i napotykanie po drodze zabytki.

Ekowycieczka rekomendowana dla:

- ▶ rodzin z dziećmi, także w grupach wielopokoleniowych
- ▶ pasjonatów turystyki rowerowej

MIKROWYPRAWY

1. Rowerem z legendami w tle

Bochnia: Rynek, ul. Sądecka, ul. Kurów – Kopaliny, ul. Bocheńska – Trasa Zamek – Zamek w Wiśniczu – Nowy Wiśnicz: ul. Zamkowa, Rynek, ul. Lipnicka – droga 2077K – Lipnica Górna – Lipnica Murowana: ul. Bocheńska, ul. Garncarska, ul. Wiśnicka, Rynek, ul. Szkolna, ul. Gęsia – kościół pw. św. Leonarda – ścieżka św. Leonarda, ul. Krasnogórska – Krasna Góra – Podlesie – Winnica Chronów – Chronów – Kobyle – Stary Wiśnicz – droga 2080K – ul. Kurów – Bochnia – Rynek

Wycieczkę rozpoczynamy przy **bocheńskim Rynku**, który był sercem średniowiecznego miasta. Jeśli do Bochni przyjeżdżamy pociągiem z rowerem, ze stacji PKP do Rynku dojedziemy w około 5 min. Stąd przyjdzie nam się wspinać przez uliczki miasta na pierwsze wzniesienia Pogórza Wiśnickiego. Jedziemy za znakami niebieskiego szlaku pieszego. Trudno zorientować się, kiedy kończy się miasto, gdyż nagle znajdujemy się pośród falistych wzgórz z łąkami i polami i porozrzucanymi gdzieś domkami jednorodzinny. Otoczenie ulicy Kurów to już prawdziwie wiejskie klimaty. Zaraz za granicą miasta skręcamy za główną drogą i niebieskim szlakiem w prawo i dojeżdżamy do ruchliwej drogi nr 965 łączącej Bochnię i Nowy Wiśnicz w Kopalinach. Witacz w kształcie wiśnickiego zamku informuje nas, że jesteśmy już w królestwie Kmitów i Lubomirskich. Przez około kilometr musimy poruszać się ostrożnie (jeśli nie chcemy jechać dość ruchliwą drogą, możemy skorzystać z chodnika), by przy skręcie na hotel Atlas wjechać w lewo w spokojną ulicę biegnącą prosto na wiśnicki zamek, który co rusz wynurza się z oddali. Kiedy dojedziemy do głównej drogi, przechodzimy na drugą stronę, odbijamy lekko w lewo, a następnie skręcamy w prawo i Trasą Zamek zmierzamy prosto na wzgórze do **zamku Kmitów i Lubomirskich w Wiśniczu**. Możemy tu odpocząć na dziedzińcu zamkowym albo w Kawiarni Zamkowej, a jeśli mamy czas – skorzystać z wycieczki z przewodnikiem oprowadzającym po tajemnicach i zakamarkach niezwyklej twierdzy.

Z zamku zjeżdżamy do centrum Nowego Wiśnicza, mijając **Muzeum Ziemi Wiśnickiej**. Ulica Zamkowa zaprowadzi nas na ładny **wiśnicki Rynek** z ratuszem i pomnikiem Jana Matejki. Z Rynku ulicą Lipnicką, która raz zjeżdża, raz wznosi się na wzgórze pośród leśnych i wiejskich krajobrazów licznych przysiółków, docieramy do

Lipnicy Murowanej. Zaglądamy na **lipnicki Rynek** (gdzie od 1958 r. w Niedzielę Palmową odbywa się niezwykle, kolorowe wydarzenie – konkurs na najwyższą palmę wielkanocną). Zmierzamy teraz do drewnianego **kościółka św. Leonarda** – zabytku dziedzictwa UNESCO leżącego na Szlaku Architektury Drewnianej, do którego prowadzi ścieżka przez mostek na potoku Uszwica. Po zwiedzeniu kościoła i zobaczeniu słynnych polichromii, przechodzimy ścieżką św. Leonarda pomiędzy Starym Cmentarzem Parafialnym a Cmentarzem z I wojny światowej. Skręcamy w lewo w ulicę Krasnogórską, która wspina się na okoliczne wzgórza wśród lasów i łąk. Mijamy przysiółki Krasna Góra i Podlesie i na rozjeździe jedziemy na wprost w kierunku **Winnicy Chronów** (warto wcześniej umówić się na wizytę w tej rodzinnej, klimatycznej winnicy). Z winnicy wracamy do rozjazdu i skręcamy w prawo do Chronowa. Mijamy zabytkowy drewniany **kościół pw. św. Ducha w Chronowie** położony na Szlaku Architektury Drewnianej. Stąd zjeżdżamy do wsi Kobyle (na skrzyżowaniu skręcamy w lewo). W Starym Wiśniczu odbijamy w górę w kierunku Bochni – drogą nr 2080K dojeżdżamy do skrzyżowania ze znaną nam już ul. Kobyle i zamykamy pętlę. Wracamy na bocheńską starówkę. Przy Rynku warto zajrzeć do **Muzeum im. prof. Stanisława Fischera** opowiadającego o historii, dziedzictwie i sztuce regionu bocheńskiego.

 rowerem

40 km

5 - 6 h

średni stopień trudności

Miłośnicy spacerów mogą także wybrać się z Bochni do Nowego Wiśnicza niebieskim szlakiem pieszym (ok. 9.5 km), stąd wrócić do Bochni komunikacją publiczną lub zostać na noc w miasteczku.

pieszo

Zamek w Wiśniczu owiany jest legendami

Legendy wiśnickie

Większość legend związanych z zamkiem przeplata się z wydarzeniami historycznymi. Niektóre opowiadają o okrutnych zdarzeniach. Piotr Kmita, pan na zamku, miał tu potajemnie otruć Barbarę Radziwiłównę, żonę króla Zygmunta Augusta. Chciał się w ten sposób przypodobać królowej Bonie, matce króla, która nie mogła zaakceptować tego związku. Od tego czasu na zamku pojawia się zjawia, biała dama błakająca się po komnatach, korytarzach i zamkowym dziedzińcu. Inna legenda opowiada o kolejnym właścicielu zamku, Stanisławie Lubomirskim, który podczas przebudowy rezydencji wziął do ciężkiej pracy jeńców tureckich zdobytych po bitwie pod Chocimiem w 1673 r. Pracować mieli na wysokich wieżach i w tym czasie planowali odzyskanie wolności. Niczym Ikarzy skonstruowali sobie skrzydła, które miały pomóc w ucieczce. Niestety nie potrafili latać jak ptaki i padali na ziemię jeden po drugim. W miejscu ich tragicznej śmierci pozostały do dziś kamienne kolumny porzucane po całej okolicy.

► Legendy zaczerpnięto ze strony:
<https://zamkomania.pl>

2. Spacer Śladami Jana Matejki w Wiśniczu

parking przy drodze wejściowej na Zamek przy ul. Targowej – ul. ks. Józefa Białki – ul. Kościelna – Rynek – ul. Olchawska – ul. prof. Stanisława Fischera – ul. Bocheńska – ul. Adama Mickiewicza – Trasa Zamek – Dom Jana Matejki – powrót do ul. Targowej

Podczas spaceru zobaczymy miejsca związane z wielkim artystą, jego sztuką i wspomnieniami o nim. Wycieczkę możemy rozpocząć na wiśnickim Rynku, gdzie opodal Ratusza znajdziemy **pomnik Jana Matejki** ze szkicownikami w ręku, odsłonięty w setną rocznicę śmierci artysty (1993 r.) autorstwa i fundacji Czesława Dźwigaja. Na cokole widnieją słowa z listu Matejki do rodziny Serafińskich w Wiśniczu: „Mnie się zdaje, że tu był zawsze”. Z Rynku ruszamy okrężną drogą w kierunku wiśnickiego zamku – najpierw ulicą Olchawską, a następnie ul. prof. Stanisława Fischera i ul. Bocheńską, mijając **Liceum Plastyczne im. Jana Matejki** – kuźnię wybitnych polskich artystów. Szkoła średnia specjalizuje się w działach sztuki takich jak ceramika, tkactwo, konserwacja architektury i fotografia. Skracamy w prawo w ul. Bocheńską, następnie ul. Adama Mickiewicza docieramy do skrzyżowania z Trasą Zamek (skręt w prawo), która doprowadzi nas na wzgórze zamkowe z **wiśnicką twierdzą**. Matejko był zafascynowany architekturą i historią zamku. Zachowało się kilka szkiców i dwie akwarele – „Zamek w Wiśniczu” (1855 r.) i „Zamek w Wiśniczu z bramą wjazdową” (1857 r.).

Z zamku powędrujemy do Koryznówki – drewnianego domku rodziny Serafińskich, w którym artysta często bywał i tworzył. Postać tu **Muzeum Pamiątek po Janie Matejce**. Schodzimy alejką pośród lasu przy ul. Leksandrowej do centrum Nowego Wiśnicza. Jeżeli mamy czas, wstąpmy do XVII-wiecznego **kościółka pw. Wniebowzięcia NMP**, ufundowanego przez Stanisława Lubomirskiego, pana na wiśnickim zamku. Warte odwiedzenia jest także **Muzeum Ziemi Wiśnickiej** w dawnym budynku Zakładu Ubogich, również fundacji Lubomirskiego. Muzeum gromadzi pamiątki historyczne, ale także kolekcję innych artystów związanych z Wiśniczem.

 4 km 1 - 2 h trasa łatwa

 pieszo rowerem

Pomnik Jana Matejki w Nowym Wiśniczu

Jan Matejko w Nowym Wiśniczu

Jan Matejko przyjeżdżał do miasteczka od połowy lat 50. XIX w., gdzie mieszkała rodzina jego żony, Teodory Giebułtowskiej. Malarz zaprzyjaźnił się z bratem żony – księdzem Stanisławem Giebułtowskim. Po jego przedwczesnej śmierci zadedykował mu obraz „Wskrzeszenie Łazarza” (dzisiaj własność parafii pw. Najświętszej Marii Panny w Nowym Wiśniczu). Bardzo bliskie relacje łączyły Matejkę także z Leonardem Serafińskim (żony Matejki i Leonarda były siostrami). Odwiedzał ich w drewnianym domku w Wiśniczu, gdzie dzisiaj znajduje się Muzeum pamiątek po Janie Matejce. Zachowały się szkice drewnianej zabudowy Nowego Wiśnicza, które artysta wykonał latem 1863 r. tuż przed pożarem, który niemal całkowicie zniszczył miasteczko. O miejscach związanych z Matejką pięknie pisze Maria Serafińska-Domańska w folderze pt. „Wiśnicz śladami Jana Matejki”, dostępnym w sklepiku na zamku wiśnickim. Proponowana trasa spacerowa jest inspirowana tą publikacją.

Jeśli chcemy dalej zgłębiać miejsca związane z Matejką, to w pobliskim Starym Wiśniczu zajrzyjmy jeszcze do **kościółka pw. św. Wojciecha** fundacji Piotra Kmity, pierwszego pana na zamku. W ołtarzu głównym zobaczymy wspólne dzieło Matejki i Floriana Cynka – obraz Matki Boskiej stojącej na sierpie księżycy z klęczącymi u jej stóp św. Anną i św. Wojciechem (1890 r.).

Zabytkowy portal z herbem Lubomirskich rysowany przez Matejkę

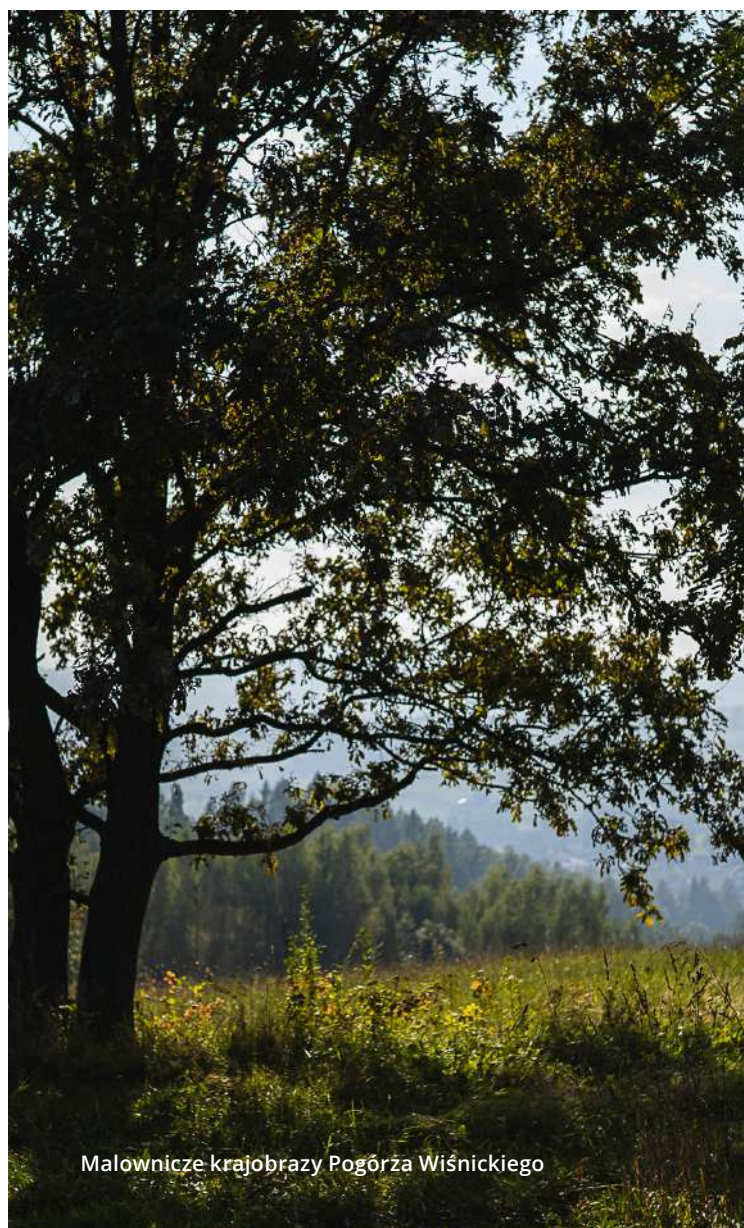
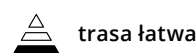
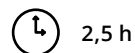
3. Ścieżka edukacyjna między Borówną a Chronowem

Ośrodek Edukacyjny w Borównej – Chronów – Kobyla Góra (364 m n.p.m.) i Skałki Chronowskie – Ośrodek Edukacyjny w Borównej

Rozpoczynamy przy **Ośrodku Edukacji Ekologicznej** i ruszamy w dół drogą asfaltową w kierunku Chronowa. Za drugim przystankiem autobusowym skręcamy w lewo, przechodzimy przez most na potoku Borowianka i wchodzimy w las. Drewniane schodki zaprowadzą nas na wzniesienie zwane Kobylą Górą (364 m n.p.m), które wieńczy pomnik przyrody nieożywionej – **Skałki Chronowskie**. Zbudowane są z tzw. piaskowców istebniańskich, dochodzą do 2,5 m wysokości. Powstały kilkadziesiąt milionów lat temu. Na jednej ze skał widać wyryte stare napisy – mogą być to prasłowiańskie inskrypcje. Być może Kobyla Góra była miejscem kultu – według legend świątynią słowiańskiego bóstwa Swaroga. Był on panem niebios i błyskawic, ognia i kowalstwa. Według innej legendy, stał tu kiedyś dwór rodu Chronowskich. Ożyje on, jeśli ktoś rozszyfruje skalny szyfr... *Sterczą na szczycie skały ogromne, erozji siłą ziemi wyrwane. Milczą w ukryciu o swoim bycie, Legendy z prawdą są w nich schowane* – pisze Czesław Anioł, lipnicki poeta.

Dalej wędrujemy przez las, by dotrzeć na rozległą polanę. Idąc wzdłuż granicy lasu, docieramy do punktu widokowego z panoramą Pogórza Wiśnickiego oraz

wsi Borówna z wieżami kościoła. Dochodzimy do asfaltowej ścieżki prowadzącej w dół wśród tradycyjnych zabudowań wiejskich. Na skrzyżowaniu skręcamy w prawo, a za mostem w lewo. Stąd już przez pola i leśny wąwóz wracamy do Ośrodka Edukacji Ekologicznej.

4. Ścieżka przyrodnicza Kamienie Brodzińskiego

początek w pobliżu Wzgórza Paprotna przy drodze wojewódzkiej nr 966 (przy parkingu) – Rezerwat Kamienie Brodzińskiego – powrót drugą stroną Wzgórza Paprotna

Spacer w formie pętli prowadzi przez las porastający **wzgórze Paprotna** (441 m n.p.m.), położony na granicy Lipnicy Górnej i Rajbrotu. Naszym celem jest **pomnik przyrody nieożywionej Kamienie Brodzińskiego** – malownicza wychodnia z piaskowca istebniańskiego i łupków, największa w Wiśnicko-Lipnickim Parku Krajobrazowym. 9 skał – ostańców przybrało różne fantazyjne kształty, np. grzybów czy wież. Największa skała – Wielki Kamień mierzy 10 m wysokości i 16 m długości i przywodzi na myśl zamkową basztę. Pomnik przyrody nosi imię Kazimierza Brodzińskiego (1791–1835), urodzonego pod Bochnią poety, autora sentymentalnych elegii i sielanek, historyka i krytyka literackiego. Szukając natchnienia, często przychodził na wzgórze Paprotna i „wśród skał układał rymy”. Legendy ludowe wiążą powstanie skał z działaniem diabelskim.

1 km

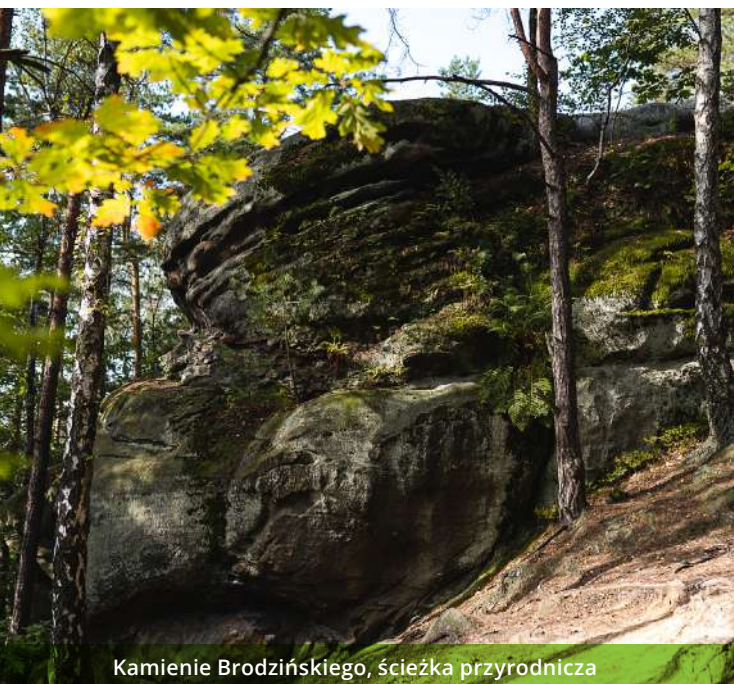
1,5 h

trasa łatwa

pieszno

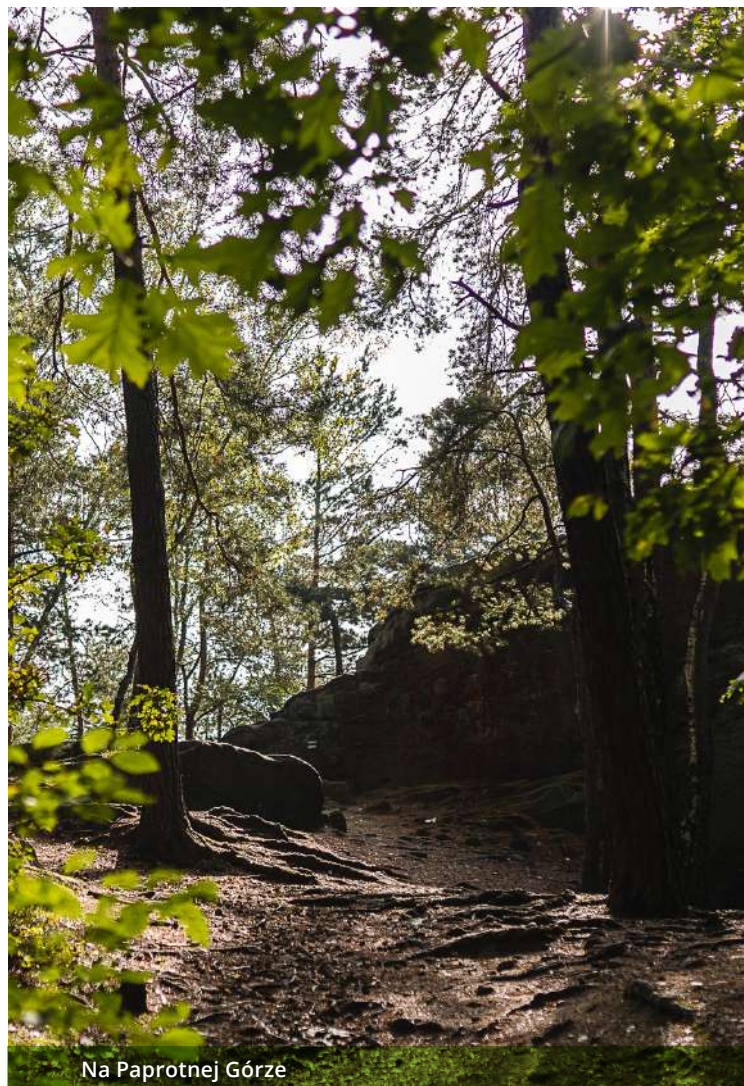

Kamienie Brodzińskiego, ścieżka przyrodnicza

„Na Paprotnej Górze” – Czesław Anioł

(...) Gdy ciemno wokół, ludzie posnęli
Niosą czartowie grube kamienie,
Wtem jeden zaklął – „by diabli wzięli”,
Bo go ruszyło diable sumienie.
Wypadły z szponów ogromne głązy
Co diabły niosły w Wiśnicza stronę,
Któż by przypuszczał, że tyle razy
(Przez kura pienie)
Budowle święte miały ochronę.
Tak się zakończył wątek ciekawy -
No i na wzgórzu skały zostały. (...)

► źródło: www.lipnicamurowana.pl

Na Paprotnej Górze

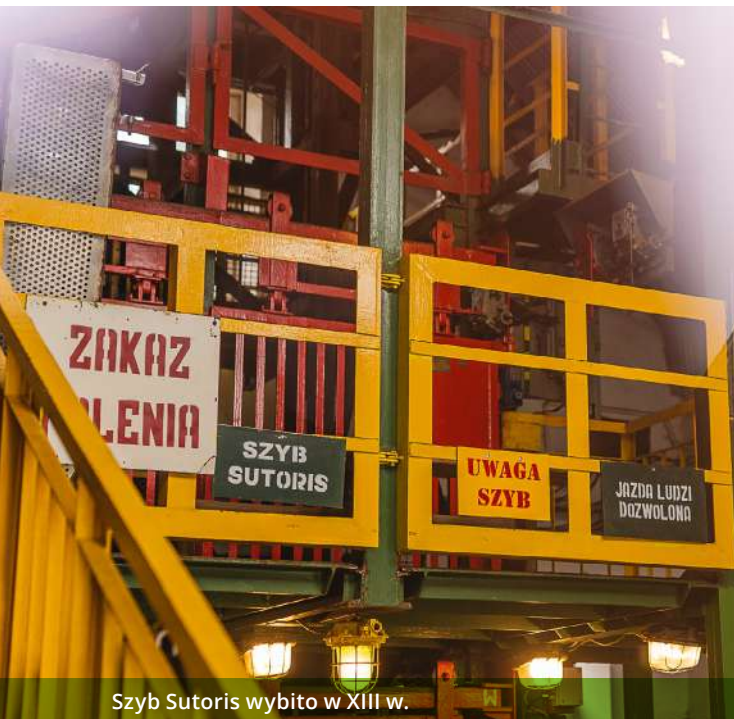
Ślady GPS wszystkich mikrowycieczek znajdziecie na stronie:

www.traseo.pl/malopolska-ekoturystyka

NAJWAŻNIEJSZE MIEJSCA NA SZLAKACH WYCIECZEK

Szyb Sutoris wybito w XIII w.

Bochnia i jej solne tradycje

Bochnia jest jednym z najstarszych miast Małopolski, prawa miejskie otrzymała wcześniej niż Kraków. Sól kamienną – zwaną dawniej białym złotem – odkryto tu w 1248 r., a Kopalnia Soli w Bochni (tak zwana żupa) jest najdłuższym działającym bez przerwy zakładem wydobywczym w Europie, wpisanym na listę dziedzictwa UNESCO (pracowała do 1990 r.). Przez miasto możemy także powędrować szlakiem, który łączy najważniejsze obiekty naziemne związane z historią bocheńskiej saliny. Jest on bardzo oryginalnie oznakowany metalowymi tabliczkami wmurowanymi w chodnik z napisem: NaCl Bocheński Szlak Solny „na świecie” im. św. Kingi. „Na świecie” w żargonie górniczym oznacza „na powierzchni”. A św. Kinga, żona Bolesława Wstydlwego i patronka salin, otaczana jest czcią i kultem już od średniowiecza. Miała ona w sposób cudowny przyczynić się do okrycia złóż twardej soli kamiennej w miejscu, gdzie dzisiaj znajduje się Szyb Sutoris, wybity w połowie XIII w. w ogrodzie szewca (sutor po łacinie to szewc).

Szlakiem legend w Wiśnicko-Lipnickim Parku Krajobrazowym

Pomnik Stanisława Fischera, patrona bocheńskiego Muzeum

W Bochni można godzinami wędrować pośród zabytków, miejsc historycznych i zielonych zakątków, takich jak Planty Salinarne – park miejski, który powstał w połowie XIX w. na miejscu dawnego placu żupnego, gdzie kiedyś sprzedawano sól. Zagłębimy także do Muzeum im. Stanisława Fischera na bocheńskim średniowiecznym Rynku, które opowiada o dziejach, sztuce, przyrodzie i kulturze ludowej ziemi bocheńskiej.

- ▶ Kopalnia Soli, ul. Campi 15, tel. +48 14 692 67 52; informacje o zwiedzaniu na stronie: <https://bochnia-mine.eu>
- ▶ Muzeum im. Stanisława Fischera, Rynek 20, tel. +48 14 612 32 85, czynne wt.–pt. 10.00–16.00, sb.–nd. 10.00–14.00, bilety 6/4 zł, nd. wstęp wolny, www.muzeum.bochnia.pl

W Kopalni Soli w Bochni

Lipnickie palmy

Panorama Pogorza Wiśnickiego

NAJWAŻNIEJSZE IMPREZY LOKALNE:

- Małopolski Przegląd Grup Kolędniczych „O Lipnicką Gwiazdę”
Lipnica Murowana, styczeń
- Zapustny Przegląd Grup Cygańskich
Lipnica Murowana, koniec karnawału
- 12-godzinny Podziemny Bieg Sztafetowy w Kopalni Soli w Bochni
marzec: www.sztafetabochnia.pl
- Konkurs palm wielkanocnych, Lipnica Murowana, Niedziela Palmowa. Oficjalna nazwa wydarzenia brzmi: Konkurs Lipnickich Palm i Rękodzieła Artystycznego im. Józefa Piotrowskiego. Palmy są oceniane w różnych kategoriach, ale zawsze najbardziej emocjonujący jest konkurs na najwyższą palmę;
<http://kulturalipnica.pl>
- Wiśnicka Parada Orkiestr Dętych
Nowy Wiśnicz, maj
- Jarmark Wiśnicki, *Nowy Wiśnicz, czerwiec*
- Festiwal Piosenki „Integracja Malowana Dźwiękiem”, *Bochnia, czerwiec: <http://www.festiwal.bochnia.pl>*
- Bieg Solny o Pierścień św. Kingi
Bochnia, lipiec
- Weekend z Orężem Polskim na Zamku w Wiśniczu, *sierpień*
- Jarmark Wiśnickie Specjały
Nowy Wiśnicz, sierpień
- Weekend z zabytkami Powiatu Bocheńskiego, *powiat bocheński – wiele lokalizacji, wrzesień*. Ideą wydarzenia jest pokazanie mieszkańcom i turystom najciekawszych obiektów i miejsc, wielu niedostępnych na co dzień. Imprezie towarzyszą wykłady, warsztaty kulinarne i rodzinne:
<http://zabytki.powiatbochenski.pl>
- Wiśnicki Jarmark Bożonarodzeniowy, *Nowy Wiśnicz, grudzień*

Wiśnicko-Lipnicki Park Krajobrazowy

Powstał w celu ochrony unikatowego krajobrazu przyrodniczo-kulturowego Pogorza Wiśnickiego. Pagórki pokrywają łąki i pastwiska poprzedzielane zaroślami i zadrzewieniami śródpolnymi, a także obszary bagienne i torfowiska pełne cennych gatunków flory. Może uda nam się wypatrzyć dziewięciła bezłodygowego, wawrzynka wilczełyko, lilię złotogłów, goryczkę krzyżową albo białego storczyka – buławnika wielkokwiatowego znajdującego się liście gatunków zagrożonych wyginięciem. Pośród buków, sosen, dębów, jodeł i innych gatunków drzew zachowały się liczne okazy przyrody nieożywionej – skałki o oryginalnych kształtach. Park jest rajem dla płazów, takich jak salamandra plamista, żaba trawna, kumak górski czy rzekotka drzewna, a także rzadkich gatunków chrząszczy, np. największego w Polsce kozioroga dębosza z charakterystycznymi długimi czułkami. Zdziwiała także bogactwo nietoperzy, które upodobały sobie m.in. wiśnicki zamek. Ze względu na te nocne ssaki stał się Obszarem Natura 2000 „Nowy Wiśnicz”. Nazwy gatunkowe tych ciekawych zwierząt działają na wyobraźnię – podkowiec mały, gacek szary, mopek zachodni, mroczek późny, nocek orzęsiony i in.

- Więcej informacji o parku znajdziecie na stronie:
<https://zpkwm.pl/park/wisnicko-lipnicki-park-krajobrazowy>

Panorama Zamku Kmitów i Lubomirskich w Wiśniczu

Zamek Kmitów i Lubomirskich w Wiśniczu

Tajemniczy warowny zamek leżący na zalesionym wzgórzu nad rzeką Leksandrówką był obronną rezydencją rodów wielkich polskich magnatów. Z oddali wynurza się charakterystyczna sylwetka czteroskrzydłowej warowni z czterema wieżami w narożach oraz jedną na ścianie północnej.

Początki zamku sięgają połowy XIV w., a jego fundatorem był potężny Jan Kmita, starosta sieradzki, ruski i krakowski, szlachcic herbu Szreniawa. Jego następcy przebudowywali i rozbudowywali pierwotnie gotycką rezydencję, która miała początkowo tylko jedną prostokątną wieżę. W rodzinie Kmitów zamek pozostał do śmierci Piotra Kmity, wojewody krakowskiego i marszałka wielkiego koronnego, który zmarł bezpotomnie w 1553 r. Piotr, wnuk założyciela zamku był jednym z najbogatszych i najbardziej wpływowych postaci w Polsce swojej epoki, zaufanym stronnikiem królowej Bony Sforzy, mecenasem kultury, który sprowadzał na dwór najwybitniejszych ówczesnych pisarzy, poetów, a sam Erazm z Rotterdamu dedykował mu swoje dzieła.

W 1593 r. wiśnicki zamek kupił Sebastian Lubomirski – hrabia na Wiśniczu. Czasy największej świetności grodziska przypadają na okres rządów jego syna, Stanisława Lubomirskiego – fundatora miasta Nowy Wiśnicz. Ten wpływowy magnat, wojewoda krakowski i ruski, umocnił warownię fortyfikacjami bastionowymi w kształcie pięcioboku wg projektu Macieja Trapoli, polskiego architekta

włoskiego pochodzenia, a zamek przebudowano w stylu wczesnobarokowym. Powstał w ten sposób „pałac w fortecy” (palazzo in forteza) – jedna z najpotężniejszych twierdz ówczesnej Rzeczypospolitej, która jednak nie uchwyciła się przez potopem szwedzkim. Złupiona i zniszczona w 1655 r. nigdy już nie odzyskała swojej świetności. Zamek na przestrzeni wieków należał także do Sanguszków, Potockich i Zamoyskich, by popaść w ruinę po pożarze w 1831 r. Do Lubomirskich wrócił na chwilę w roku 1901, po II wojnie światowej włączono go do skarbu państwa. Dzisiaj opiekuje się nim Muzeum Ziemi Wiśnickiej. Podczas zwiedzania zamku z przewodnikiem zobaczymy piękny wewnętrzny dziedziniec z krużgankami, kaplicę, sale i komnaty z cennym wyposażeniem. Oddzielnie można zwiedzać wystawę Bastion VR, gdzie przeniesiemy się w wirtualną rzeczywistość zamku z czasów XVII w. Wejście na zewnętrzny dziedziniec jest bezpłatne. Prowadzi doń romantyczny barokowy portal z herbem Lubomirskich uwieczniony na rysunku Jana Matejki.

Zamek był także miejscem, gdzie za sprawą kuchmistrza Lubomirskich i sekretarza królewskiego, Stanisława Czernieckiego, powstała pierwsza polska książka kulinarna z 1682 r. Na zamku rządził wtedy syn Stanisława Lubomirskiego, Aleksander Michał Lubomirski.

► Zamek w Wiśniczu, ul. Zamkowa 13, tel.: +48 14 612 83 41, <http://zamekwisnicz.pl>, czynny: IV–X wt.–pt. 8.00–16.00 (w wakacje do godz. 17.00), sb.–nd. i św. 10.00–18.00, XI–III wt.–pt. 10.00–16.00, sb.–nd. i św. 11.00–15.00 (zwiedzanie z przewodnikiem o ustalonych godzinach), bilet 18/12 zł, bastion 14/9 zł, więcej informacji o biletach na stronie [www](http://www.zamekwisnicz.pl)

Malownicza Koryznówka

Muzeum Pamiątek po Janie Matejce „Koryznówka”

Ten przypominający mały dworek drewniany dom kryty gontem został zbudowany w połowie XIX w. przez Leonarda Serafińskiego, prawnika i zarządcę dóbr wiśnickich, a prywatnie szwagra Jana Matejki. Żony obu panów: Teodora Matejko i Joanna Serafińska były siostrami. Malarz często przyjeżdżał na wypoczynek do Wiśnicza i mieszkał u rodziny, szwagrowie blisko się przyjaźnili. Napisała o tym we wspomnieniach córka gospodarzy, Stanisława Serafińska. W domu, który nadal należy do rodziny pierwszych właścicieli, powstało muzeum poświęcone wielkiemu artyście. Obiektem kieruje Maria Serafińska-Domańska. Pieczę nad nim sprawuje Muzeum Okręgowe w Tarnowie. Zobaczmy tu pokoje z meblami z XVIII i XIX w., fortepian, na którym grywał Matejko, rodzinne zdjęcia, rysunki i szkice malarza i wiele innych niezwykłych eksponatów.

- ▶ Koryznówka, Stary Wiśnicz 278, tel. +48 14 612 83 47, czynne wt.-sb. 9.00-14.00, nd. 11.00-15.00, duże grupy trzeba umawiać telefonicznie, bilety 6/4 zł, <http://www.facebook.com/koryznowka>

Pomnik Stanisława Lubomirskiego w Nowym Wiśniczu

Wiśnicki Rynek

Dzięki zachowanym szkicom Jana Matejki możemy sobie wyobrazić, jak bajkowo wyglądał rynek przed pożarem w lipcu 1883 r. Rynek dekorowały dwukondygnacyjne drewniane domy z łamanymi dachami wspartymi na słupach, każdy wyróżniał się odrębną formą architektoniczną. Zwróćmy uwagę na Ratusz wybudowany z inicjatywy Stanisława Lubomirskiego około 1620 r. według projektu Macieja Trapoli (architekta pochodzenia włoskiego, autora słynnych wiśnickich fortyfikacji) i rozbudowany po pożarze. Wraz z otrzymaniem praw miejskich – za sprawą wielkiego pana na wiśnickim zamku – Nowy Wiśnicz miał możliwość wolnego handlu, składowania towarów przybывających tu szlakiem węgierskim – wina, miedzi, żelaza. W miasteczku istniały cechy kuśnierzy, krawców, kowali, szewców, piekarzy, sukienników i kupców. Opodal Ratusza wznosi się pomnik samego fundatora, który dzierży akt królewski nadania Wiśniczowi praw miejskich w 1616 r. oraz pomnik Jana Matejki. Ten ostatni trzyma w ręku szkicownik. W jednej z kamienic przy Rynku mieszkał Leonard Serafiński, zanim przeniósł się do nowego domu Koryznówka.

Lipnicki Rynek

Lipnicki Rynek i palmy

Kwadratowy Rynek zachował swój historyczny układ od średniowiecza. Otoczony jest parterowymi domami, w większości drewnianymi z XVIII i XIX w. Ustawione są szczytowo, a wiele z nich zachowało podcienia wsparte na słupach. Najstarszy jest murowany „dom starościański” z XVII w. Od 1958 r. w Niedzielę Palmową wokół pomnika św. Szymona na Rynku ustawiane są wiklinowe, bogato zdobione palmy biorące udział w niezwykłym konkursie, który rozślawił Lipnicę na całą Europę. W panoramie miasteczka wyróżniają się dwie świątynie – kościół pw. św. Andrzeja Apostoła, ufundowany przez króla Kazimierza Wielkiego w XIV w., który zachował swoją gotycką bryłę. Wewnątrz znajduje się czczona figura Matki Bożej z Dzieciątkiem, zwana Piękną Madonną Lipnicką. Drugi kościół pw. św. Szymona ufundował Stanisław Lubomirski jako dowód wdzięczności za zwycięstwo pod Chocimiem. Kościół stanął w miejscu dawnego domu św. Szymona z Lipnicy, a wewnątrz kryje relikwie świętego. Od wieków woda z pobliskiej studni miała leczyć m.in. choroby oczu i gardła.

- Polecamy ciekawą trasę spaceru po Lipnicy Murowanej na serwisie Małopolska to go: <https://malopolskatogo.pl/lipnica-murowana-i-okolice>
Zainteresowanym postacią św. Szymona z Lipnicy zapraszamy na spacer śladami św. Szymona: www.lipniczanin.pl/lipnickim-sanktuarium-2-szlak-sw-szymona-lipnicy-autorstwa-czeslawo-aniola

Szlakiem legend w Wiśnicko-Lipnickim Parku Krajobrazowym

Kościół św. Leonarda w Lipnicy Murowanej

Kościół św. Leonarda w Lipnicy Murowanej

Według legendy kościół powstał w miejscu dawnej świątyni pogańskiej już w połowie XII w. Obecnie zachowany pochodzi najprawdopodobniej z końca XV w. Modrzewiowy kościółek konstrukcji zrębowej położony nad potokiem Uszwica nazywany jest cmentarnym, gdyż otoczony jest starym, XVI-wiecznym cmentarzem oraz cmentarzem z I wojny światowej. Charakteryzuje go gontowy dach oraz niskie podcienia, zwane sobotami, ponieważ pod nimi do rana oczekiwali na niedzielną mszę wierni przybyli z dalekich zakątków już w sobotę. Wewnątrz zachwycają polichromie – wielobarwne ludowe malowidła na ścianach i stropie, najstarsze pochodzą z XV w. Za ołtarzem św. Leonarda znajduje się tzw. słup Światowida, to prawdopodobnie pamiątka po dawnej świątyni pogańskiej. Kościółek znajduje się na liście dziedzictwa UNESCO od 2003 r. Podczas powodzi w 1997 r. niepozornie wyglądająca Uszwica omaalnie zniszczyła zabytku. O tajemnicach i legendach kościółka pisze miejscowy znawca i poeta, Czesław Anioł.

- Kontakt do przewodnika: tel. +48 14 68 52 601, 604 956 057 lub GOK w Lipnicy Murowanej tel. +14 68 52 108; www.lipniczanin.pl/kosciol-p-w-sw-leonarda

OFERTA EDUKACYJNO-KULTURALNA

BOCHNIA:

Pracownia RERUM w Bochni

W przestrzeni RERUM łączy się sztuka z wyobraźnią, malarstwo z rysunkiem, teatr z plastyką. Można tu rozwijać swoje pasje, poznawać techniki artystyczne i rękodzielnicze. Działaniom przyświeca idea rozwoju lokalnej sztuki i tradycji. Twórczyni pracowni – Kinga Magdoń zajmuje się projektowaniem ogrodów, przestrzeni publicznych, land-artem i instalacjami przestrzennymi. Prowadzi zajęcia edukacyjne i artystyczne dla dzieci i dorosłych o różnorodnej tematyce – plastyka, architektura, teatr etc. Warsztaty odbywają się cyklicznie, podczas wydarzeń kulturalnych lub na zamówienie (imprezy okolicznościowe, urodziny, zielone szkoły etc.). RERUM jest pierwszą bawialnią edukacyjną w regionie.

- ▶ Pracownia RERUM – Galeria Bocheńska (II piętro, wyjazd windą), Bochnia, Pl. św. Kingi 1, tel. +48 502 955 470, email: pracowniarerum@gmail.com
www.facebook.com/pracowniarerum,
www.pracowniarerum.pl

Muzeum Motyli Arthropoda

Poza zwiedzaniem ciekawego muzeum z największą w Polsce ekspozycją motyli świata, można wziąć udział w motylich warsztatach przyrodniczych.

- ▶ Muzeum Motyli Arthropoda, Bochnia, Planty Salinarne, ul. Tadeusza Czackiego 9, tel: +48 502 494 622,
<https://muzeummotyli.com/lekcje-przyrodnicze>

Gospodarstwo Pasieczne Pasieka u Kiejdów

Pasieka położona na Miodowym Szlaku jest członkiem Dziedzictwa Kulinarne Małopolski. Organizuje warsztaty pszczelarskie dla dzieci i młodzieży.

- ▶ Pasieka u Kiejdów, Bochnia, ul. Chodenicka 78, tel. +48 14 611 84 80,
<https://www.facebook.com/pg/pasiekaukiejdow>

NOWY WIŚNICZ:

Zamek w Wiśniczu

Grupy szkolne mogą skorzystać z fascynującej oferty warsztatów historycznych w ramach Zamkowej Akademii Historii – warsztaty alchemiczne, rycerskie, sarmackie i ceramiczne.

- ▶ Zamek w Wiśniczu, ul. Zamkowa 13, tel: +48 14 612 83 41,
<http://zamekwisnicz.pl/oferta-dla-szkol/>

BORÓWNA:

Ośrodek Edukacji Ekologicznej

Organizuje tematyczne warsztaty edukacyjno-ekologiczne dla dzieci, młodzieży i dorosłych.

- ▶ OEE, Borówna 117, tel. 14 685 21 08, email: kontakt@oeeborowna.pl, kulturalipnica@wp.pl,
<http://oeeborowna.pl>

Warsztaty dla dzieci prowadzone przez pracownię RERUM z Bochni

Na Zamku w Wiśniczu weźmiemy udział w warsztatach historycznych

INFORMACJE PRAKTYCZNE

Polecane noclegi

Skromną ofertę noclegów w gospodarstwach agroturystycznych znajdziemy na stronie gminy Nowy Wiśnicz.

<https://nowywisnicz.pl/kategoria/agroturystyka>

BORÓWNA

Ośrodek Edukacji Ekologicznej, Borówna 117,
tel. +48 14 685 21 08, <http://oeeborowna.pl>

Agroturystyka Borówna, Borówna 48,
tel. +48 501 215 930, obiekt przystosowany
dla osób niepełnosprawnych, www.borowna.pl

CHRONÓW

Winnica Chronów 209, tel. +48 691 974 741,
www.winnicachronow.pl/noclegi

Polecane obiekty gastronomiczne

Winnice na Małopolskim Szlaku Winnym

Winnica Chronów

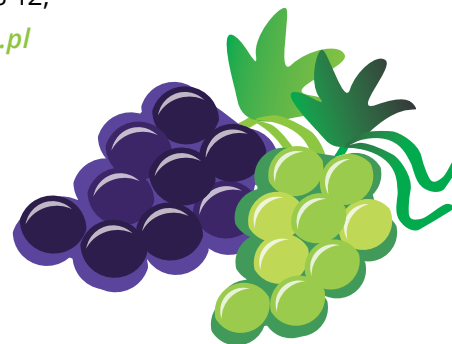
Rodzinna winnica położona przy granicy Wiśnicko-Lipnickiego Parku Krajobrazowego produkuje wina białe ze szczepów Seyval Blanc, Solaris, Hiberna, Jutrzenka i in. oraz czerwone: Rondo, Regent, Maréchal Foch i Léon Millot. Można zapisać się na spacer winny, degustację, a nawet zostać na nocleg.

Chronów 209, tel. +48 691 974 741,
<http://winnicachronow.pl>

Winnica Nad Dworskim Potokiem

Rolniczy Zakład Doświadczalny Uniwersytetu Jagiellońskiego posiada laboratorium, gdzie prowadzi się zajęcia dydaktyczne oraz sklepik przy winiarni.

Łazy k. Bochni,
tel. +48 14 612 78 12,
<http://winnica-uj.pl>

Z wizytą w Winnicy Chronów

KONIECZNIE MUSISZ SPRÓBOWAĆ

- miodu z gospodarstw pasiecznych z Bochni – z pasiek u Kiejdów oraz Bartkowa Bać,
- soli bocheńskiej,
- produktów ze Szlaku Kulinarnego Dolina Raby – to już temat na osobną opowieść i ekowycieczkę:
<http://szlak-kulinary.com.pl>,
- dorośli zachwycają się winem z Pogórza – z Winnicy Chronów oraz Winnicy nad Dworskim Potokiem.

Inne obiekty gastronomiczne:

W regionie wybór restauracji i kawiarni jest wciąż bardzo ubogi. Największą ofertę mamy w Bochni. Skromnie przedstawia się oferta Nowego i Starego Wiśnicza oraz Lipnicy Murowanej.

STARY WIŚNICZ:

Restauracja Panorama, Stary Wiśnicz 508,
tel. +48 14 610 92 30, <http://panorama-wisnicz.pl>

LIPNICA MUROWANA:

Gospoda pod Kamieniem Brodzińskiego, Lipnica Górna 304, tel. +48 14 685 24 80,
www.hotel-lipnica.pl

Torino, Lipnica Murowana, Rynek 22,
tel. +48 14 685 88 61

BOCHNIA:

Restauracja Salina, Bochnia, Plac św. Kingi 1,
tel. +48 14 613 53 11, www.salina.pl

Restauracja Zalesie, Bochnia, ul. Generała Dąbrowskiego 1a, tel. +48 14 611 90 04,
www.hotelzalesie.pl

Restauracja Oranżeria, Bochnia, ul. Regis 8,
tel. +48 510 149 767

Wiedeński Taras, Bochnia, ul. Solna Góra 5,
tel. +48 665 062 503, <http://wiedenskitaras.pl>

Bar Szałaput, Bochnia, ul. Kościuszki 13,
tel. +48 14 611 77 27, <http://szalaput.pl>

Restauracja Sztygarówka. Kopalnia Smaków,
Bochnia, ul. Kowalska 5, tel. +48 793 783 282,
<http://sztygarowka.pl>

Bar Gucio, Bochnia, ul. Proszowska 45,
tel. +48 14 612 59 76

Cafe Ciachomania, Pl. Św. Kingi 1

Cafe Espresso, Rynek 12

Lodowa Manufaktura ul. Kraszewskiego 9/1

Cafeteria Chantilly, ul. Kolejowa 5a

Szlakiem legend w Wiśnicko-Lipnickim Parku Krajobrazowym

Na szlaku wiśnickich opowieści

KULINARNA CIEKAWOSTKA

Na wiśnickim zamku, na dworze Lubomirskich w 1682 r. powstała pierwsza polska książka kucharska. Dzieło pt. „ Compendium Ferculorum albo zebranie potraw” zostało napisane przez Stanisława Czernieckiego, kuchmistrza na wiśnickim zamku i sekretarza królewskiego. „Ta niezwykła księga nie tylko zdradza, jak wykonać takie dania, jak kapłon w butelce czy ryba jednocześnie smażona, pieczona i gotowana, ale też uczy, jak wydawać biesiady i czarować gości sposobem podawania potraw” – pisze Elżbieta Tomczyk-Miczka, zachęcając do odwiedzenia trasy pt. Wiśnicka kolebka kulinariów:

<https://malopolskatogo.pl/wisnicka-kolebka-kulinariow>

Dojazd transportem publicznym

- 1 pociąg: Bochnia leży na linii kolejowej Wrocław – Medyka, pociągi z Krakowa i Rzeszowa kursują z dużą częstotliwością. W pociągach Kolei Małopolskich można wygodnie przewozić rowery.
- 2 autobus, bus: Bochnia jest dobrze skomunikowana autobusami i busami, zwłaszcza z Krakowem.

Lektury na drogę

- 1 „Gospoda pod Upiorkiem”, Stanisław Pagażewski, różne wydania – książka opowiada o przygodzie redaktora Eligiusza Rysia, który trafia na zlot straszyleł na zamku w Wiśniczu. Spotykają się tu diabły, czarownice i inne potwory ze słowiańskich legend.
- 2 „Wiśnicko-Lipnicki Park Krajobrazowy. Przewodnik”, Anna Boguś, Kasper Cetera, Piotr Dmytrowski, Michał Karczmarz, Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Małopolskiego: https://zpkwm.pl/wp-content/uploads/2018/07/WLPK_internet.pdf
- 3 „Wiśnicz śladami Jana Matejki”, Maria Serafińska-Domańska, Wyd. Regis i Koryznówka (dostępne m.in. w sklepiku na zamku w Wiśniczu).
- 4 „Legends Bocheńskie”, Ewa Stadtmuller, Kazimierz Wasilewski, Wyd. Skrzat, Kraków 2008.
- 5 „Legends Solnego Grodu”, Agnieszka Ostrowska, Paweł Błoński, wyd. Regis, Łapczyca 2016.

Rowerem przez Pogórze Wiśnickie

Zagraj

- 1 Quest: Wiśnicz tam i z powrotem. Szlakiem Lubomirskich i Kmitów. Czas przejścia: 1 h 15 min. Start: na Rynku w Nowym Wiśniczu przy pomniku Stanisława Lubomirskiego. <http://bestquest.pl/quest/wisnicz-tam-i-z-powrotem-szlakiem-lubomirskich-i-kmitow.html>
- 2 Quest: Zamurowało mnie w Lipnicy, czyli spacerem w Lipnicy Murowanej z Kazimierzem Brodzińskim. Czas przejścia 1 h. Start: pomnik Władysława Łokietka naprzeciwko Gminnego Domu Kultury w Lipnicy Murowanej. <http://bestquest.pl/quest/zamurowalo-mnie-w-lipnicy-czyli-spacerem-po-lipnicy-murowanej-z-kazimierzem-brodzinskim.html>

Punkty info w okolicy

Punkt Informacji Turystycznej w Bochni,
ul. Kazimierza Wielkiego 2,
tel. +48 14 614 91 53,
<http://bochnia.eu>

Autorzy ekowycieczki:

Dominika Zaręba, współpraca: Sabina Kierepka, Kinga Magdoń

Pomysł ekopakietów:

Dominika Zaręba

Redakcja i korekta:

Barbara Sadurska

Opieka ekspercka:

Dorota Skotnicka

Konsultacja merytoryczna:

Małgorzata Czapla, Dominika Osiak,
Anna Woźniak-Lubaś

Projekt graficzny:

Diana Jabłońska

Zdjęcia:

Kamil Sorocki, Dominika Zaręba

Fundusz

Partnerstwa

Projekt pt. „Małopolska Ekoturystyka - zrównoważony rozwój turystyczny regionu” jest realizowany przez Fundusz Partnerstwa jako część Programu EkoMałopolska. Jego celem jest promocja regionu w sposób zrównoważony, odpowiedzialny i jak najmniej inwazyjny dla środowiska naturalnego oraz zakładający autentyczne zainteresowanie jego bogactwem i dziedzictwem.

MAŁOPOLSKA

Projekt jest realizowany przy wsparciu finansowym Województwa Małopolskiego.

informacje praktyczne:

stan na grudzień 2019 r.